یگانه عرب
روزنامه‌نگار

روز ملی سینما (۲۱ شهریور)، همیشه مختص به اهالی شناخته‌شده و خاص این حوزه نیست، این روز حتی برای دانشجویانی است که به امید حضور در عرصه سینما، کسب آینده شغلی مناسب در این حوزه و عشق بی‌پایان‌شان به هنر هفتم یا به عرصه سینما گذاشته‌اند. دانشجویانی که علی‌رغم چالش‌ها و معضلات موجود که البته صرفا مختص به رشته سینما نیست، اما حداقل شاید کمی بیشتر از دیگر حوزه‌ها باشد، برای هدف‌شان می‌جنگند. البته مشکلات رشته سینما مختص به دانشگاه خاصی نبوده و نیست؛ بلکه این جریان در نگاه کلی در نظام آموزشی دانشگاه‌های کشور وجود دارد. یکی از اساسی‌ترین چالش‌های دانشجویان هنر به‌ویژه سینما در دانشگاه‌ها، کیفیت پایین آموزش در دانشگاه‌ها به نسبت موسسات آموزشی و عدم ارتباط بدنه هنری (سینما)، با همان جهان بیرون یا دانشگاه است و این جریان حتی در تضمین و امنیت شغلی دانشجویان این رشته تاثیر بسزایی دارد و آنها را از کسب فرصت‌های شغلی مناسب محروم می‌کند. چالش‌های دانشجویان سینما در دو سال حاکمیت ویروس کرونا چند برابر شده‌است، تصور کنید دانشجویی که اکثر دروس دانشگاهی‌اش عملی است و نیاز به برپایی کارگاه، ارتباط حضوری با عوامل، جلسات پرسش و پاسخ و... دارد، همه ارتباطات خود را در قالب نرم‌افزار اسکایپ‌روم و سایر نرم‌افزارهای مشابه دانشگاهی محدود کرده است که این کار، موجب نقص در آموزش سینما به سینماگران آینده خواهد شد و خلأیی نه‌چندان کوچک را در شکل‌گیری تجربیات آنها ایجاد خواهد کرد، البته که به گفته مسئولان امر، تمام تلاش استادان و دست‌اندرکاران دانشگاهی بر آن است که این آسیب را به حداقل برسانند، اما دانشجویان همچنان بر این جریان تاکید دارند که عدم برگزاری کلاس‌های عملی و حضوری، آینده شغلی این دانشجویان را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، درصورتی‌که می‌شد با رعایت برخی پروتکل‌ها و برنامه‌ریزی‌های دقیق، کلاس‌های عملی نیز برپا شود. البته دانشگاه‌ها نیز در تلاش هستند تا با ارائه تجهیزات مناسب، برگزاری کلاس‌های تئوری با حضور استادان برجسته، برگزاری آنلاین جلسات پرسش و پاسخ و رفع ایرادات کارهای عملی و... در حد توان‌شان برخی از این کاستی‌ها را رفع کنند، اما این جریان باز هم از تاثیر ارتباطات حضوری و تعاملات میان دانشجو با همکلاسی و استاد کم نمی‌کند. برای ایجاد ارتباط اصولی میان دانشگاه با بدنه سینما، برگزاری کارگاه‌های عملی برای دانشجویان سینما، حمایت دانشگاه‌ها از دانشجویان این رشته پس از اتمام تحصیلات، لزوم توجه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای تغییر سرفصل دروس رشته سینما، بهبود کیفیت آموزش مجازی و... با غلامرضا معدنی‌پور، استاد دانشگاه و نویسنده؛ رامتین شهبازی، مدیرگروه رشته سینما دانشگاه سوره؛ محمدعلی صفورا، مدیرگروه رشته سینما دانشگاه تربیت مدرس؛ ملیکا قنبری، دانشجو ارشد رشته سینما دانشگاه تربیت مدرس و... صحبت کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

بررسی پژوهش‌های انجام‌شده در رشته سینما

با بررسی پژوهش‌های آماری انجام‌شده در حوزه سینما از سال ۱۳۴۶ تا سال ۱۳۹۹ می‌توان گفت که در تمام این سال‌ها مجموع ۳۲۷ اثر پژوهشی تولید شده که به تفکیک سال‌ها به شرح زیر است: در سال‌های نخست ۱۳۴۶ تا ۱۳۶۲ روند تولید پژوهش در این حوزه یک اثر ثبت شده است، اما پس از آن تا سال ۱۳۷۶ پژوهشی در این حوزه شکل نگرفت. روند تولید آثار پژوهشی از سال‌های ۱۳۷۶ تا سال ۱۳۸۲ روند نزولی و صعودی بسیاری را پشت سر گذاشت و در یک حالت ثبات رو به بالا یا رو به پایین نبود. پس از سال ۸۴ ما شاهد روند چشمگیر افزایش تولید مقالات پژوهشی در حوزه سینما بودیم و این روند صعودی تا سال ۱۳۹۰ و به تولید ۱۹ اثر پژوهشی در سال رسید؛ اما در دو سال ۹۱ و ۹۲ دوباره تولید مقالات علمی و پژوهشی کاهش پیدا کرده و به ۱۵ اثر رسید. سال‌های ۹۳ و ۹۴ نیز سال‌های پررونقی برای تولید محتوا پژوهشی سینمایی بودند؛ اما این تولید محتوا در سال ۹۵ به نسبت سال‌های پیش از آن رشد بسیار بالا و صعودی در جدول کسب کرد و به تولید ۳۷ اثر رسید. این روند در سال ۹۶ و ۹۷ کمی حالت پستی و بلندی پیدا کرد و درنهایت در سال ۹۸ به بالاترین میزان تولید مقالات پژوهشی سینمایی یعنی تولید ۳۹ اثر رسید و پس از آن نیز در سال ۹۹ و پس از اپیدمی کرونا روند نزولی چشمگیری پیدا کرد و در این سال صرفا ۲۳ اثر پژوهشی تولید شد، با بررسی جزئی‌تر از آثار پژوهشی، باید گفت که از میان این تعداد، ۳۱۰ اثر برای مقطع کارشناسی ارشد و ۱۷ اثر برای مقطع دکتری تخصصی است. تفکیک این آثار به شرح «دانشگاه‌های فعال در تولید پژوهش‌های سینمایی نیز» به این صورت است: «دانشکده سینما و تئاتر دانشگاه هنر تهران، ۳۵ اثر؛ دانشکده هنر و معماری تربیت مدرس، ۲۰ اثر؛ دانشگاه هنر تربیت مدرس، ۱۱ اثر؛ دانشگاه سوره، ۹ اثر؛ دانشگاه هنر تهران، ۷ اثر و دانشگاه شهید بهشتی، ۶ اثر. با بررسی رشته‌های تولیدکننده این آثار پژوهشی نیز باید گفت که سهم رشته هنرهای نمایشی، ۶۹ اثر؛ معماری، ۴۴ اثر؛ علوم انسانی، ۴۳ اثر؛ هنر، ۳۳ اثر؛ هنرهای تجسمی، ۲۲ اثر و رشته پژوهش در هنر ۲۱ اثر است.» با بیان این آمار انتظار می‌رود که شرایط تولید آثار پژوهشی دانشجویان درخصوص صنعت سینما در سال ۱۴۰۰ افزایش پیدا کند و از این حالت رکود خارج شود و جبران کاستی‌های تولید اثر پژوهشی حداقل در سال گذشته شود. در این راستا نهاد دانشگاه باید دانشجویان را برای تولید آثار پژوهشی جامع و موفق همراهی و حمایت کند.

دانشجوی رشته سینما دانشگاه تربیت مدرس:

صرف برگزاری کلاس‌های تئوری برای دانشجویان رشته سینما بی‌فایده است

ملیکا قنبری، دانشجو کارشناسی‌ارشد رشته سینما دانشگاه تربیت مدرس نیز در ادامه با اشاره به چالش‌های دانشجویان رشته سینما در دانشگاه گفت: «با توجه به اینکه رشته‌های هنر به‌ویژه رشته سینما دروس عملی بسیاری دارد، پس انتظار می‌رود که دانشجویان سینما اکثر وقت خود را در کارگاه‌ها و محیط‌های آموزشی عملی بگذرانند؛ اما این اتفاق در این مدت نیفتاده است، در صورتی که می‌توانست با رعایت پروتکل‌های بهداشتی این جریان نیز ممکن شود؛ دانشجویان سینما تجربه‌های عملی خود را در این رشته کسب کنند، نه اینکه تمام زمان تحصیل خود را برای دروس تئوری بگذرانند.»

وی ادامه داد: «محیط آموزشی رشته سینما در این روزها وابسته به گپ‌وگفت‌های کوتاه مجازی، ایمیل و گاهی تلفنی با استادان راهنماست که باید و شاید نتیجه دلخواه حاصل نمی‌شود؛ حداقل برای دانشجویان شهرستان که حتی امکان حضور در دانشگاه را ندارند.»

قنبری با اشاره به اینکه تاکید و دغدغه دانشجویان رشته سینما در تمام ایام آموزش مجازی بر این بود که کارگاه‌های دروس عملی برگزار شود، عنوان کرد: «صرف برگزاری کلاس‌های تئوری برای دانشجویان سینما بی‌نتیجه است؛ اگر در این رشته دانشجو باید تجربه کند تا هرآنچه که لازمه کارش در آینده است را بفهمد. امید داشتیم که امکان برگزاری کلاس‌های عملی با رعایت پروتکل‌های بهداشتی حداقل در دانشگاه دیلتری بیشتر باشد و کیفیت آموزش نیز به مراتب بالاتر باشد؛ چراکه با این اقدام دانشجو سینما اصول فیلمسازی را درک می‌کند و نبود این جریان، بزرگ‌ترین چالش و دغدغه دانشجویان سینما حداقل در دانشگاه تربیت مدرس است.»

دانشجو کارشناسی‌ارشد رشته سینما دانشگاه تربیت مدرس در ادامه توضیح داد: «نوع برنامه‌ریزی دانشگاه باید جوری تغییر کند که فضای برگزاری کارگاه‌های عملی برای دانشجویان رشته سینما فراهم شود. هماهنگی برگزاری کلاس‌ها چه به‌صورت آنلاین و چه حضوری وظیفه دانشگاه است که قطعا با این کار دانشجویان این رشته نیز برای فعالیت بیشتر در این حوزه و حتی کارهای دانشگاهی ترغیب می‌شوند، اما اگر به این صورت نباشد، برخی از دانشجویان رفتن به موسسات آموزشی خصوصی برای یادگیری رشته سینما را به دانشگاه ترجیح می‌دهند.»

وی با اشاره به کیفیت آموزش و دروس رشته سینما در دانشگاه‌ها بیان کرد: «وقتی از دوستانم که در کلاس‌های خصوصی شرکت کرده‌بودند، پرسیدم، به این نتیجه رسیدم که یادگیری سینما در این موسسات بیشتر از دانشگاه‌است؛ چراکه امکان برپایی کارگاه‌های دروس عملی و آموزش حضوری بیشتر است که این جریان، یادگیری را برای دانشجویان سینما راحت‌تر می‌کند.»

تعامل دانشگاه با بدنه سینما، امنیت شغلی دانشجویان این رشته را تضمین می‌کند

قنبری تاکید کرد: «با وجود اینکه کرونا همچنان در کشور پابرجاست، اما پیشنهاد من این است که نباید از برگزاری کلاس‌های عملی غافل شد و کارگاه‌های رشته سینمایی مجازی نباشد. از نظر من، راه‌های بسیاری برای حضور دانشجویان در کلاس‌های عملی و یادگیری با ابزار وجود دارد و صرفا نیازمند برنامه‌ریزی است.»

این دانشجو رشته سینما در پایان با اشاره به دغدغه بازار کار برای دانشجویان رشته سینما پس از تحصیل گفت: «دانشجویان رشته هنر همیشه با بحث نبود بازار کار پس از اتمام تحصیل مواجه هستند. اگر بدنه دانشگاه بتواند دانشجویان سینما را با محیط حرفه ای همراه کند و حتی برای کارهای سینمایی پیشنهاد بدهد، قطعا کمی از این دغدغه‌ها و چالش‌ها برطرف خواهد شد.»

مدیرگروه رشته سینما دانشگاه سوره:

نبود ارتباط صحیح بین دانشگاه و بدنه حرفه‌ای سینما؛ چالش اصلی دانشجویان این حوزه

رامتین شهبازی، مدیرگروه رشته سینما دانشگاه سوره نیز با اشاره به چالش‌های پیش‌رو دانشجویان این رشته اذعان کرد: «مهم‌ترین چالش پیش‌رو دانشجویان رشته سینما که باعث کم‌انگیزگی آنها می‌شود، عدم ارتباط صحیح بین دانشگاه و بدنه حرفه‌ای سینماست. متاسفانه با وجود تلاش‌هایی که از هر دو طرف انجام شده، تاکنون پیوند مناسبی بین بدنه تولید فیلم و دانشگاه برقرار نشده است. دانشجوی فارغ‌التحصیل سینما راه سختی را باید در ورود به سینما طی کند؛ به همین دلیل اغلب دانشجویان بی‌انگیزه می‌شوند و کار را رها می‌کنند و برخی نیز خیال می‌کنند بعد از فارغ‌التحصیلی مستقیما وارد بازار کار می‌شوند. درنتیجه با دانشگاه نیز دچار چالش می‌شوند که چرا آنها را به بازار کار معرفی نکرده است.»

وی افزود: «دانشگاه بنگاه کاریابی نیست، بلکه وظیفه‌اش آموزش است؛ البته زمانی که مدرسه ملی سینما بود با همکاری خانه سینما تلاش‌هایی در این راستا صورت گرفت ولی رسیدن به این مهم سخت است. بخشی از سینما به صنعت متصل است وقتی دانشجو یا هنرجو سرصحنه فیلمبرداری برود و تعامل داشته باشد، ممکن است زمان دوستان حرفه‌ای را بگیرد مخصوصا با هزینه‌های بالایی که تولید کار دارد حتی یک دقیقه هم برای دوستان تولید مهم است این یکی از بزرگ‌ترین مسائل و چالش‌هایی است که دانشجویان رشته سینما با آن مواجهند.»

سرفصل‌های رشته سینما از دهه ۶۰ به‌روزرسانی نشده است

شهبازی با اشاره به دیگر چالش‌های دانشجویان رشته سینما در ادامه با تاکید گفت: «مساله چالش‌زای دیگر، سرفصل‌های رشته سینماست که در دانشگاه تدریس می‌شوند و این سرفصل‌ها از دهه ۶۰ تاه‌حال به‌روزرسانی نشده‌اند؛ درصورتی‌که سینما از لحاظ فناوری و علمی در جهان پیشرفت کرده است. اگر استادان جوانی که خود شرح درس‌ها را به‌روز کنند، نداشته باشیم؛ عملا دانشجوها با یک‌سری مسائل تکراری و قدیمی که کارکردی نیز ندارند، مواجه می‌شوند. به‌طور مثال: درس لاوترانوار که دانشجویان تدوین و فیلمبرداری می‌گذرانند برای دورانی که نگاتیو در سینما استفاده می‌شده، است؛ اما دیگر نگاتیو کاربردی ندارد و دانشجو اگر فیلمی بخواهد بسازد باید با دستگاه دیجیتال کار کند.»

این مدیرگروه ادامه داد: «وزارت علوم باید این مساله را در اولویت قرار بدهد و به‌صورت ماموریت برای دانشگاه‌های مادر ارسال کند تا مباحث و سرفصل‌های دروس را به‌روز کنند. نکته دیگر این است که تجهیزات سینمایی برای آموزش دانشجویان بسیار گران است. دانشگاه سوره به‌دلیل اینکه دانشگاه غیرانتفاعی و خصوصی است می‌تواند بعضی تجهیزات را خریداری و به‌روز کند؛ اما برخی دانشگاه‌های دولتی تمکن مالی لازم را برای مجهز شدن ندارند. به‌طور مثال: اگر یک دوربین فیلمبرداری بخرند بالغ ۷۰۰-۸۰۰ میلیون تومان میرود؛ درصورتی‌که رشته سینما دانشگاه سوره بیان کرد: «درحال‌حاضر نیز استادان جوان مباحث را به‌روز می‌کنند و آموزش می‌دهند که باید رسمی شود، پس از آن به‌عنوان مدیرگروه از همه استادان می‌خواهم سرفصل را جدید تدریس کنند؛ درغیر این‌صورت استاد دیگری جایگزین خواهد شد؛ اما زمانی که به‌صورت رسمی نباشد، یکدست نیست؛ یک استاد به‌روز تدریس می‌کند و دیگری خیر.»

وزارت علوم، باید تغییر سرفصل رشته سینما را در قالب ماموریت از دانشگاه‌ها طلب کند

وی افزود: «برای وصل شدن به سیستم حرفه‌ای سینما دانشگاه کاری نمی‌تواند انجام دهد، دانشگاه نهاد آموزشی است و تلاش آن در راستای درست انجام دادن وظیفه‌اش است. مشکلاتی همچون به‌روز نبودن شرح دروس است که تلاش‌مان براین است در صحت‌هایی که با استادان داریم به‌صورت درونی آن را حل کنیم؛ یا از استادانی که چه در حوزه‌های علمی و چه در حوزه‌های تئوری دانش به‌روزتری دارند، دعوت به عمل آوریم. در کنار اینها ما به رشته‌های کاربردی نیاز داریم که در دانشگاه‌های ما تدریس نمی‌شود. دانشگاه‌های ما بنابر سنت قدیمی خود از چهار گرایش تدوین، فیلمنامه، فیلمبرداری و کارگردانی تشکیل شده، درصورتی‌که امروزه گرایش‌های بسیاری مانند تهیه‌کنندگی سینما داریم که خود می‌تواند به‌عنوان یک رشته مستقل در دانشگاه‌ها ارائه شود.»

شهبازی با اشاره به پیشنهاد خود به وزارت علوم برای بهبود شرایط تحصیل دانشجویان رشته سینما در دانشگاه‌ها عنوان کرد: «نخستین قدم تغییر دادن سرفصل دروس است. وزارت علوم این کار را باید در قالب یک ماموریت از دانشگاه‌ها طلب کند. وزارتخانه ابتدا باید سینما را به رسمیت بشناسد (یعنی جدی‌تر بگیرد) و طبق دستورالعمل اداری دانشگاه‌ها را موظف کند شرح درس‌های جدید را ارائه دهند. دانشگاه‌ها احساس می‌کنند وزارتخانه تمایلی به این کار ندارد؛ بنابراین با جدیت کار را انجام نمی‌دهند. درصورتی‌که وزارتخانه از ما بخواهد و ما شاهد باشیم که میل قطعی برای تغییر سرفصل دروس وجود دارد قطعا دانشگاه‌ها همکاری خواهند کرد.»

مدیرگروه رشته سینما دانشگاه سوره بیان کرد: «درحال‌حاضر نیز استادان جوان مباحث را به‌روز می‌کنند و آموزش می‌دهند که باید رسمی شود، پس از آن به‌عنوان مدیرگروه از همه استادان می‌خواهم سرفصل را جدید تدریس کنند؛ درغیر این‌صورت استاد دیگری جایگزین خواهد شد؛ اما زمانی که به‌صورت رسمی نباشد، یکدست نیست؛ یک استاد به‌روز تدریس می‌کند و دیگری خیر.»

توقع دانشجو رشته سینما نباید از دانشگاه و موسسات آموزشی یکسان باشد

وی در ادامه با اشاره به کیفیت آموزش مجازی دانشجویان رشته سینما در دانشگاه‌ها گفت: «دانشجو همیشه نگاه انتقادی دارد که بسیار خوب است و او را تبدیل به دانشجوی واقعی می‌کند. اگر دانشجویی خود از چهار گرایش تدوین، فیلمنامه، فیلمبرداری و کارگردانی تشکیل شده، درصورتی‌که امروزه گرایش‌های بسیاری مانند تهیه‌کنندگی سینما داریم که خود می‌تواند به‌عنوان یک رشته مستقل در دانشگاه‌ها ارائه شود.»

شهبازی با اشاره به کیفیت آموزش مجازی برای بهبود شرایط تحصیل دانشجویان رشته سینما در دانشگاه‌ها عنوان کرد: «نخستین قدم تغییر دادن سرفصل دروس است. وزارتخانه ابتدا باید سینما را به رسمیت بشناسد (یعنی جدی‌تر بگیرد) و طبق دستورالعمل اداری دانشگاه‌ها را موظف کند شرح درس‌های جدید را ارائه دهند. دانشگاه‌ها احساس می‌کنند وزارتخانه تمایلی به این کار ندارد؛ بنابراین با جدیت کار را انجام نمی‌دهند. درصورتی‌که وزارتخانه از ما بخواهد و ما شاهد باشیم که میل قطعی برای تغییر سرفصل دروس وجود دارد قطعا دانشگاه‌ها همکاری خواهند کرد.»

مدیرگروه رشته سینما دانشگاه سوره بیان کرد: «درحال‌حاضر نیز استادان جوان مباحث را به‌روز می‌کنند و آموزش می‌دهند که باید رسمی شود، پس از آن به‌عنوان مدیرگروه از همه استادان می‌خواهم سرفصل را جدید تدریس کنند؛ درغیر این‌صورت استاد دیگری جایگزین خواهد شد؛ اما زمانی که به‌صورت رسمی نباشد، یکدست نیست؛ یک استاد به‌روز تدریس می‌کند و دیگری خیر.»

ادامه از صفحه ۴

گزارش «فرهیختگان» به بهانه روز ملی سینما از دغدغه‌ها و چالش‌های دانشجویان رشته سینما در دانشگاه‌ها و آموزش مجازی

آموزش مجازی علیه دانشجویان سینما

مدیرگروه رشته سینما دانشگاه تربیت مدرس:

شرایط آموزش آنلاین، فعالیت دانشجوی رشته سینما را محدود می‌کند

محمدعلی صفورا، مدیرگروه رشته سینما دانشگاه تربیت‌مدرس نیز با بیان دغدغه‌های دانشجویان گروه سینما گفت: «قبل از شیوع کرونا دانشجویانی که در رشته سینما تحصیل می‌کردند، بخش مهمی از کارشان به‌عنوان پایان‌نامه در کنار واحدهای نظری ساخت فیلم بود که هزینه زیادی را دربرداشت. معمولا دانشجویان، فیلمنامه‌های بلندپروازانه می‌نویسند و متاسفانه شرایط تولید و سرمایه‌گذاری تهیه‌کننده برای اکثر این کارها وجود ندارد؛ درنتیجه این موضوع باعث می‌شود دانشجوی توانمند این حوزه وقتی شرایط تولید نداشته باشد نتواند به‌عنوان یک نیروی بالقوه خود را به جامعه سینمایی بشناساند.» وی افزود: «این جریان معمولا باعث می‌شود، پایان‌نامه‌هایی ساخته شود که از لحاظ علمی از استاندارد ذهنی دانشجو و حتی استاد فاصله داشته باشد. این بزرگ‌ترین چالش ساخت فیلم‌ها قبل از دوران کروناست. البته بعد از دوران کرونا بزرگ‌ترین مشکل به این موضوع بازمی‌گردد که دانشجو چند امکان دیگر خود را نیز از دست می‌دهد. نخست، ارتباط با دیگر عوامل و کار گروهی دانشجویان است که گروه نمی‌تواند به‌صورت حضوری برای پروژه یک جا جمع شود و به‌هم کمک کند. دوم به‌دلیل اینکه دانشجویان نتوانستند به فیلمنامه‌هایی خارج از منزل و آپارتمان‌های خود به‌دلیل شرایط قرنطینه و کرونا فکر کنند، فیلمنامه‌ها به‌شدت ساده و آپارتمانی شده‌اند و به‌دلیل عدم حضور در فضاهای عمومی در حد تجربیات کلاسیک بود.» صفورا اشاره کرد: «جریان کرونا موجب شد آثار دانشجویان رشته سینما بیش از هر زمان دیگری تحت‌تاثیر این ویروس قرار بگیرد و کارها ساده و معمولی شوند؛ هرچند وجود این محدودیت و تک‌نفره شدن کارها، از طرفی نیز موجب خلاقیت دانشجوهای رشته سینما شده است، به این گونه که می‌دانند در فضای بسته و محدود هم می‌شود، فیلم ساخت. همیشه همین‌طور بوده که اگر شرایط محدودیت‌هایی برای هنرمندان به وجود آورده، قطعا امکانات بالقوه‌ای نیز در اختیارشان می‌گذارد تا بتوانند خلاق شوند.»

فیلمسازی دانشجویان سینما در محدودیت کرونایی مشکل‌ساز شده است

مدیرگروه رشته سینما دانشگاه تربیت‌مدرس بیان کرد: «دانشجو توانسته یک‌سری جنبه‌های خلاقانه در خود تقویت کند و کارها به‌شدت شخصی و حسی شود، این باعث شده است دانشجو در بخش‌های مختلف اقدام کند یعنی خود را به کارگردان، تدوینگر، صداگذار، فیلمبردار و حتی شاید بازیگر معرفی کند. اینها امکاناتی است که به‌عنوان داشته و نداشته شرایط کرونا می‌شود به آن فکر کرد و دانشجویان هم در همین طیف فیلم ساختند که گاه اتفاقات خوبی می‌افتاد؛ اما واقعیت این است که گاه آن شرایط منفی که بحث اقتصاد، بودجه، تهیه‌کننده، بحث تیم قوی- چون سینما تیم لازم دارد- و ارتباط اینکه دوربین باید از منازل بیرون برود و در فضای عمومی جامعه قرار بگیرد، وجود داشت. درحال‌حاضر این امکانات را از دست داده‌ایم و فیلم‌های ما غیر از خلاقیت‌های گاه فردی از این زاویا دچار مشکل شده است.»

وی همچنین با اشاره به لزوم به‌روزرسانی سرفصل‌های این رشته در دانشگاه‌ها توضیح داد: «به‌روزرسانی و بازنگری دروس برای هردانشگاهی متفاوت است؛ چراکه هر دانشگاه سیاست خود را دارد و از طرفی وزارت علوم نیز دانشگاه‌هایی را مکلف کرده تا بازنگری دروس را برعهده بگیرند و فکر می‌کنم بازنگری دروس رشته سینما در دانشگاه دیگری درحال انجام است. البته سیاست داخلی دانشگاه تربیت‌مدرس همیشه بر این است که گروه‌های آموزشی ازجمله سینما هرسال خود را به‌روز کنند و طرح درس‌هایشان را بنا به شرایط روز تغییر دهند.»

سینما نیاز به تنوع رشته‌ای دارد

صفورا اشاره کرد: «دانشگاه تربیت‌مدرس نیز سالیان سال است که هرسال از ما می‌خواهد بازنگری دروس این رشته را انجام دهیم. این بازنگری فی‌النفسه و به شکل انوماتیک هرساله اتفاق می‌افتد ولی از نظر من مشکل این نیست؛ بلکه مشکل این است که رشته سینما نیاز به گرایش‌های تازه دارد، یعنی طرح درس‌ها همیشه درحال به‌روزرسانی است؛ اما باید گرایش‌ها و تنوع رشته‌ای داشته باشیم، به‌طور مثال: اگر جلوه‌های ویژه لازمه سینمای امروزه، که هست، حتما باید یک رشته مستقل داشته باشد. ما برای تمام این سرفصل‌ها درس داریم اما اینکه فیلمنامه‌نویسی خودش یک رشته جدا در ایران شود، خیر نداریم و باید اتفاق بیفتد. همچنین باید اتفاقات تازه تکنیکی، فنی، زیبایی‌شناسانه و محتوایی در این رشته رخ بدهد؛ چراکه این موارد، بحث‌هایی است که باید در بحث ایجاد گرایش در دانشکده‌هایی که سینما تدریس می‌شود، اتفاق بیفتد.» مدیرگروه رشته سینما دانشگاه تربیت‌مدرس در ادامه با بیان اینکه آموزش مجازی، فعالیت عملی دانشجویان رشته سینما را با اختلال همراه کرده است، گفت: «ارتباط رودررویی دانشجویا دیگر هم کلاسی‌ها و استاد در کلاس‌های مجازی اتفاق نمی‌افتد، فرصتی که دانشجو بتواند درباره فعالیت‌ها و ایرادهایش حرف بزند، نیز وجود ندارد، موقعیت برگزاری کارگاه‌های آموزشی نیز برایشان فراهم نبوده است؛ البته جریان کرونا عاملی شتاب‌دهنده شد تا ما بتوانیم از امکانات فضای مجازی استفاده کنیم. ما حتی توانستیم بحث‌های عملی را نیز از طریق دیدن فیلم‌ها و نمونه‌ها در کلاس‌های دانشجویان رشته سینما اجرا کنیم. اگر بخواهیم ارزیابی‌ای از لحاظ برگزاری کیفیت کلاس‌های دانشجویان این رشته در این مدت دوساله داشته باشم، باید بگویم که به نظر من توانستیم ۸۰ درصد کیفیت کلاس‌های عملی را حفظ کنیم؛ زیرا آیتم‌های سینما بصری است و باید دیده شود. ۲۰ درصد دیگر نیز قطعا با حضوری شدن برخی کلاس‌ها تاثیر بیشتری خواهد گذاشت.»

سیاست‌گذاران آموزشی باید بازار کار دانشجویان سینما را فراهم کنند

صفورا در ادامه با اشاره به تضمین امنیت شغلی دانشجویان رشته سینما پس از اتمام تحصیلات آکادمیک عنوان کرد: «به نظر من هیچ‌جای دنیا تضمینی برای بازار کار وجود ندارد؛ مگر در برخی کشورهای پیشرفته که دانشجویان پس از اتمام تحصیل وارد بازار کار رشته‌هایشان می‌شوند یا حتی خود دانشگاه‌ها نیز ارتباطاتی با بخش صنعت دارند که می‌توانند دانشجویان را برای کار معرفی کنند. توجه به بازار کار دانشجویان در دانشگاه‌های ایران نیز وجود دارد و گاه استادان، دانشجویان را برای کار معرفی می‌کنند.»

وی افزود: «استادانی که با فضای بیرون و تولید ارتباط دارند، می‌توانند دانشجوهای توانای خود را به فضای تولید، تلویزیون، فیلم‌های کوتاه، کانال‌های تبلیغاتی و... معرفی کنند؛ البته این جریان معرفی نیز به توانایی دانشجو و ارتباطاتی که استاد دارد، برمی‌گردد. چالش پیش‌روی دانشگاه‌ها در این جریان این است که آیا ما برای دانشجویانی که هرسال می‌گیریم، بازار کار فراهم کرده‌ایم؟ این وظیفه سیاست‌گذاران راس هرم است نه دانشگاه یعنی وزارتخانه، سازمان گسترش صنایع، وزارت کار؛ همه این نهادهای ذی‌ربط باید مجموعه‌ای تشکیل دهند تا بازار کار برای هر دانشجو در هر رشته‌ای ازجمله سینما فراهم باشد. رسیدن به این مهم سیاست‌های کلان کشور را می‌طلبد اما دانشگاه به سهم خود و استاد به سهم خود تلاش می‌کند دانشجو را جوری بار بیاورد تا بتواند به بازار کار متصل شود، حتی سیاست آموزشی دانشگاه تربیت‌مدرس این است که درواقع واحدها صرفا نظری نباشند و ترکیبی از واحدهای نظری و عملی باشند و دانشجو را جوری بار بیاورند تا بتواند به بازار کار متصل شود.»

مدرس سینما:

امتیاز فعالیت دانشجویان رشته سینما در آموزش مجازی به حداقل رسید

غلامرضا معدنی‌پور، مدرس سینما، نویسنده و دکتری فلسفه هنر با اشاره به چالش‌ها و معضلات دانشجویان رشته سینما در دانشگاه‌ها به‌ویژه در ایام کرونا و آموزش مجازی بیان کرد: «خیلی از چالش‌ها و دغدغه‌ها به محیط آموزش، دانشگاه و موسسات آموزشی که دانشجویان هنر به‌ویژه سینما می‌خوانند، ارتباط دارد که موجب سرخوردگی دانشجویان در تمامی مقاطع تحصیلی‌شان می‌شود؛ حتی دانشجویان دوره دکتری. حال چه برسد به دانشجوی هنری به‌ویژه سینما که مدت‌ها درس خوانده، وارد دانشگاه شده و می‌بیند که کلمه کلیشه‌ای «روابط» در همه بخش‌های دانشگاهی حکم است.»

وی افزود: «به این معنا که اگر در هیچ بخش این جریان رابطه نداشته باشی، نه می‌توانی سر صحنه فیلم بروی، نه کار خودت را راه بیندازی. این نکته را گفتم که به این نتیجه برسم؛ خیلی از معضلاتی که دانشجویان رشته سینما به‌نوعی با آن دست به‌گریبان هستند و بیان می‌کنند، یک‌جور فراگیتی است. به‌عنوان یک دانشجوی رشته سینما، باید این نکته را مدنظر قرار داد که یک دانشجو باید مسائلی (استعدادها)، را در درون خود بیابد؛ چراکه همه کاستی‌ها از محیط بیرونی نیست.»

دانشگاه از دانشجوی رشته سینما، سینماگر نمی‌سازد

معدنی‌پور اشاره کرد: «دانشجویان این رشته فکر می‌کنند که وقتی وارد دانشگاه شدند، یعنی دیگر هنرمند شده‌اند؛ هنرمندشدن، صرفا ربطی به تحصیلات آکادمیک ندارد؛ بنابراین الهه هنر یا ذوق هنری در خیلی از دانشجویان وجود دارد، وقتی چنین چیزی در دانشجویان وجود ندارد، پس دیگر نیازی به فراگیتی وجود ندارد که محیط آموزش و تدریس مشکل دارد یا استادان از نظر علمی در جایگاه علمی خوبی قرار ندارند؛ باوجود این، چند نفر از دانشجویان این رشته به وجود خودشان رجوع می‌کنند که پنداشت و سلیقه هنری دارند یا خیر.»

این استاد دانشگاه رشته سینما در ادامه توضیح داد: «هنر کار نیست، بلکه جنون هنری است که باید وجود دانشجویان این رشته را تکان بدهد و اگر این اتفاق بیفتد، دانشجویان در سخت‌ترین و بدترین شرایط امکانات، ابزار، محیط آموزشی و... می‌توانند کار خود را انجام بدهند. دانشجویان رشته هنر به‌ویژه سینما باید جنون شاعرانه یا جنون هنر را در خود داشته باشند و کسی هم نمی‌تواند این جنون را در آنها ایجاد کند.»

محیط آموزشی باید خود را با فعالیت هنری دانشجو همراه کند

وی افزود: «به‌عنوان کسی که در محیط آموزشی دانشگاه حضور داشته است، باید بگویم که محیط آموزشی، یک محیط دلگیر است و به‌نوعی ما این محیط آموزشی معبد را استعدادهای افسرده می‌خوانیم؛ پس یکی از سخت‌افزارهایی که برای هنر لازم است، خود ساختمان دانشگاه و محیط هنری دانشجویان این رشته است. اکثر دانشگاه‌ها ما برای کاربرد هنری ساخته نشده‌اند، به‌غیر از دانشکده هنرهای زیبا که با سلایق دانشجویان هنر ساخته شده است.»

معدنی‌پور بیان کرد: «محیط آموزش مجازی در شرایط کرونا برای دانشجویان رشته سینما هیچ کاربرد وفایده‌ای ندارد. اکثر دانشگاه‌های هنری جهان مخلوط هنر مجسمه‌سازی، عکاسی، سینمایی، تئاتر و... را دارند و این گونه می‌شود که کسی که رشته سینما می‌خواند، چون با دیگر دانشجویان رشته‌ها در ارتباط است، تمام ابعاد هنری آن دانشجو برانگیخته می‌شود؛ اما نکته قابل توجه این است که چند دانشگاه به این جریان توجه کرده‌اند؟»

وی اشاره کرد: «از زمانی که شرایط کرونا حاکم شد و آموزش حضوری جای خود را به آموزش مجازی داد، خیلی از امتیازهایی را که دانشجویان رشته سینما در زمان برگزاری حضوری کلاس‌ها در اختیار داشتند، از دست دادند و به تبع آن، تاثیرگذاری دروس کمتر شد. وقتی تحصیل مجازی می‌شود، خیلی از ابزارها در اختیار دانشجو قرار ندارد؛ فرض کنید دانشجوی رشته سینما می‌خواهد کارگردانی، آشنایی با سبک‌های سینمایی را بخواند اما با کدام امکانات؟»

دانشگاه‌ها نباید از برگزاری کلاس‌های عملی دانشجویان هنر (سینما) غافل شوند

این مدرس دانشگاه در ادامه توضیح داد: «پس آموزش مجازی، چه تاثیری دارد، جز یک‌سری حرف که می‌توان آنها را از کتاب‌ها نیز بیرون کشید؟ پس چرا دانشجو این رنج را به خود می‌دهد تا در رشته سینمای دانشگاه تحصیل کند؟ به این دلیل که می‌خواهد از ابزار به‌وسیله استاد بهره‌مند شود. ما قدیمی‌ها اصطلاحی داریم که اگر کسی به جایی می‌رسید، می‌گفتند: تو محضر گدام استاد را درک کرده‌ای، یعنی یک علامه و هنرمند را از روی استادان آن می‌شناختند. وقتی دانشجویان رشته سینما در محیط آموزش آنلاین به‌صورت عملی کار